

الطبعة الثانية

حقيقة الشيشة

تأصيل وتوثيق من خلال سبعين رسالة اعتقادية
من القرن الثاني لغاية القرن العاشر الهجري

جمع و تحقيق و تقديم

الشيخ محمد رضا الانصاري القمي

٥٥

رسالة في أصول الدين

ضياء الدين علي بن سعيد الدين داود الحسيني الجرجاني

لعله من أعلام القرن التاسع الهجري

﴿ هذه الرسالة الرابعة من مجموع الرسائل الفارسية، التي جمّيعها على نسق واحد وسياق واحد ولغة واحدة، وكلمات متقاربة ومتحدة المعنى، وحتى الأدلة متشابهة، فبعضها مصدّرة باسم كاتبها وهو ضياء الدين الجرجاني المعروف، والتي تحدثنا عنه في مقدمة الرسالة الأولى، إلا أن الملاحظ في هذه الرسالة أنَّ الاسم المذكور في بداية الرسالة هو (ضياء الدين بن سيد الجرجاني)، ولا يبعد وحدة مؤلف هذه الرسالة مع مؤلف سائر الرسائل الفارسية في هذه المجموعة، وقد رجح العلامة الشيخ آقا بزرگ الطهراني أنَّ هذا الرجل نفس ضياء الدين بن سيد الجرجاني المعروف، والذي يحتمل أنه من أعلام القرن التاسع الهجري. وقد اعتمدت في هذا التحقيق على النسخة الموجودة في المكتبة المركزية لجامعة طهران، ضمن مجموعة رقمها ٧٥٠٧ / ١١ . (راجع فهرست كتابخانه مركزي دانشگاه تهران: ج ١٨ / ٩٣) .﴾

قال الفقير إلى الله المجيد، ضياء الدين بن سيد الجرجاني:

اگر تو را پرسند: که خدا را می‌شناسائی؟

بگو: بلی، می‌شناسم.

اگر تو را پرسند: که خدارا به چه دلیل می‌شناسی؟

بگو: به آن دلیل که عالم را آفرید، و إیجاد کرد، پیش از آن عالم نبود.

اگر تو را پرسند: که عالم چیست؟

بگو: ما سوی الله را عالم گویند، چون آسمان و زمین و آفتاب و ماهتاب و ستارگان و حیوانات و جمادات و غیر آن.

اگر تو را پرسند: که صفات ثبوتیّه که خدارا سزد و شاید، کدام است؟

بگو: بدان که خدا واجب الوجود، و موجود، و قدیم، و ازلی، و باقی، و سرمدی، و حیّ، و سمیع، و بصیر، و مُرید، و مُدرِک، و متکلم، و عادل، و صادق، و یکی است.

اگر تورا پرسند: که صفات سلبیّه که خدا را نسزد و نشاید، کدام است؟

بگو: بدان که خدا جسم نیست، و جوهر نیست، و عَرَض و مرکب و متعدد و محتاج نیست، و دیدنی، و در مکان، و در جهت، و حلول بر وی نیست.

اگر تورا پرسند: أصول دین چند است؟

بگو: پنج:

أول: توحید.

دوم: عدل.

سیّم: نبوّت .

چهارم: امامت .

پنجم: معاد .

اگر تورا پرسند: توحید یعنی چه ؟

بگو: خدا یکی است، دو نیست، به دلیل آیه مبارکه: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾.

اگر گویند: عَدْلٌ یعنی چه ؟

بگو: خدا عادل است و ظالم نیست، به دلیل آیه مبارکه: ﴿وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّعِبَادِ﴾.

اگر تورا پرسند: که نبوّت یعنی چه ؟

بگو: حضرت پیغمبر محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد المناف که پیغمبر بر حق آن، و فرستاده خدادست بر جمیع خلق عالم، به دلیل آیه قرآن که: ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾.

[اگر ترا پرسند]: امامت یعنی چه ؟

بگو: حضرت علی بن ابی طالب بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد المناف خلیفہ بلا فصل رسول خدا، و امام بر حق است، به دلیل آیه کریمه: ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ الْأَللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا إِلَيْهِمْ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾، و همچنین یازده فرزند آن حضرت، امام بر حق می باشند، به دلیل آیه مبارکه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولُئِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾.

اگر پرسند: که معاد یعنی چه ؟

بگو: که خداوند عالم زنده می کند مرده گان را، و هم می میراند زنده گان را در روز قیامت. و بازگشت تمام به سوی خدادست، به دلیل آیه قرآن که: ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْكِي الْمَوْتَى﴾ تا آخر آیه بگوید.

اگر تورا پرسند: که به چند چیز ایمان داری ؟

بگو: به پنج چیز :

[اول]: به خدای عز و جل .

دوم: ایمان دارم به فرشتگان او.

سیم: ایمان دارم به کتابهای او .

چهارم: ایمان دارم به رسولان او .

پنجم: ایمان دارم به روز قیامت، که همه مؤمن و مؤمنه را حساب باشد.

اگر تورا پرسند که: سر ایمان چیست ؟

بگو: کلمه طبیعه: «أشهدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ».

اگر تورا پرسند: که دل ایمان چیست ؟

بگو: قرآن خواندن .

اگر تورا پرسند: کلید ایمان چیست ؟

بگو: ذکر الهی کردن .

اگر تورا پرسند: نمک ایمان چیست ؟

بگو: حلال از حرام شناختن .

اگر تورا پرسند: که ایمان چیست، و چه نام و معنی دارد؟

بگو: ایمان تصدیق به وی؛ یعنی باور داشتن به دل، و اقرار کردن به زیان، بر

جمعیت آن چیزی را از احکام و شرایع پیغمبر، با محمد مصطفی از نزد خدا و برده

و به خلقان رسانیده، همه حق است .

اگر تورا پرسند: که ظهور و شعور ایمان چیست، و به چند چیز ؟

أول: به گفتن کلمه شهادت.

دوم: بگزاردن نماز پنجگانه .

سیّم: به داشتن روزه ماه مبارک رمضان.

چهارم: به دادن زکات.

پنجم: به گزاردن حجّ خانه کعبه است، کسی که استطاعت بوده باشد.
بنای اسلام بر این پنج چیز واجب است.

اگر تورا پرسند: که پیش از نماز چند چیز واجب است؟

بگو: ده چیز:

أول: طهارت کردن.

دوم: وقت شناختن.

سیّم: قبله شناختن.

چهارم: عدد رکعات فریضه دانستن.

پنجم: ستر عورت کردن.

ششم: شناختن لباس.

هفتم: مکان.

هشتم: پاک بودن تن.

نهم: پاک بودن جای سجده.

دهم: تولاً و تبرّا.

اگر تورا پرسند: که تاج قرآن چیست؟

بگو: الرّحْمَن.

اگر تورا پرسند: که حصار قرآن چیست؟

بگو: آیة الْكُرْسِي.

اگر تورا پرسند: که پنج تن آل عبا کیانند؟

بگو: محمد، علی، فاطمه، حسن و حسین.

اگر تو را پرسند: که پنج پشت آل عبای تو کیست؟

بگو: محمد، و عبد الله، و عبد المطلب، و هاشم، و عبد المناف.

اگر تورا پرسند: که کدام غسل، نماز بیوضو صحیح می شود؟

بگو: غسل جنابت، و دیگر غسلها نماز بیوضو تمام نمی شود.

اگر تورا پرسند: که بنای مسلمانی و فروع دین چند است؟

بگو: شش:

اول: نماز.

دوم: روزه.

سیم: زکات.

چهارم: خمس.

پنجم: حج.

ششم: جهاد.

اگر تورا پرسند: که ملت از کی داری؟

بگو: از امام جعفر صادق.

اگر گویند: محمد ﷺ مذهب از که داشت؟

بگو: از إبراهيم خليل الله، إبراهيم خليل الله مذهب از شیث، و شیث از آدم، و آدم مذهب از جبرئیل، و جبرئیل از میکائیل، و از اسرافیل، و اسرافیل از عزرائیل، و عزرائیل از خداوند مذهب داشت، به دلیل آیه کریمه است: «إِنَّ الْدِيَنَ عِنْدَ اللَّهِ الْأُكْلَامُ».

خدای ما یکی است، پیغمبر ما محمد مصطفی ﷺ، و امام دوازده است: اول حضرت مرتضی علیه السلام، و آخر امام عصر و الزمان، عجل الله فرجه است؛ والله أعلم.

